

Asia: VN/27452/2020/

Työryhmän mietintö julkisuuslain ajantasaistamisesta

Yleisperustelut sekä suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Huomionne yleisperusteluista sekä suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys -jaksosta (mietinnön jaksot 2-5 ja 10)?

Kemijoki Oy:llä ei ole lausuttavaa tältä osin.

Soveltamisalan laajentamista koskevat ehdotukset

Miten arvioitte vaikutuksia, joita seuraa mietinnössä ehdotetun julkisuuslain soveltamisalan laajentamisesta julkisen hallintotehtävän hoitamiseen kokonaisuudessaan? Onko mietinnössä jäänyt tältä osin tunnistamatta joitakin erityisiä vaikutuksia, jotka liittyvät organisaationne erityispiirteisiin?

Kemijoki Oy:llä ei ole lausuttavaa tältä osin.

Miten arvioitte vaikutuksia, joita seuraa mietinnössä ehdotetun julkisuuslain soveltamisalan laajentamisesta julkisyhteisön määräysvallassa oleviin yhteisöihin ja säätiöihin? Onko mietinnössä jäänyt tältä osin tunnistamatta joitakin erityisiä vaikutuksia, jotka liittyvät organisaationne erityispiirteisiin?

Työryhmän mietinnössä ehdotetun 5 §:n 1 mom 2 kohdan mukaan, mitä viranomaisesta säädetään, koskisi myös julkisyhteisön, valtion liikelaitoksen tai julkisyhteisöjen yhteisessä määräysvallassa kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla olevaa yhteisöä tai säätiötä ja näiden määräysvallassa olevia tytäryhteisöitä ja tytarsäätiöitä siltä osin kuin ne harjoittavat muuta kuin kilpailulain (948/2011) 30 d §:n 1 momentissa tarkoitettua kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvaa taloudellista toimintaa, jollei 1 kohdasta muuta johdu tai jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä.

Julkisuuslain jatkovalmistelussa on syytä arvioida ja täsmentää sitä, mitkä julkisyhteisön määräysvallassa olevat yhtiöt ovat ehdotetun julkisuuslain soveltamisalan piirissä. Viittaus kilpailulain 30 d §:n 1 momentissa tarkoitettuun kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvaan taloudelliseen toimintaan kaippaa täsmennystä. Kyseisessä pykälässä mainitaan kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuva taloudellinen toiminta yleisellä tasolla. Kyseistä pykälää koskevassa hallituksen esityksessä (HE 68/2018) viitataan kuntalain 126 §:ään sen arvioimiseksi, onko kyseessä kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuva toiminta. Kuntalain 126 §:ää ei kuitenkaan voi soveltaa

analogisesti kaikenlaiseen taloudelliseen toimintaan. Kilpailutilanteessa markkinoilla toimiminen saattaa jäädä tapauskohtaisesti arvioitavaksi ja siten heikentää oikeusvarmuutta.

Mietinnössä esitetään (s. 112) sähkönmyynti esimerkkinä toiminnasta, jota ei ole tarkoituksenmukaista ulottaa julkisuuslain soveltamisen piiriin. Tämä on myös linjassa erityisalojen hankintalain kanssa (Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 29.12.2016/1398), koska sähkön tuotanto ja myynti on jätetty sen soveltamisalan ulkopuolelle kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvana toimintana.

Kemijoki Oy on Suomen merkittävin vesi- ja säätövoiman tuottaja. Suomen valtio omistaa Kemijoki Oy:n osakkeiden enemmistön. Yhtiö on Mankala-periaatteella toimiva yhtiö. Yhtiö myy tuottamansa sähkön tietyn osakesarjan osakkailleen (joihin valtio ei lukeudu). Lisäksi yhtiö toimii nk. sähkön reservimarkkinoilla Fingrid Oyj:n ylläpitämällä, vapaasti kilpailulla markkinalla. Yhtiö ei kuulu julkisuuslain soveltamisalan piiriin nykylain mukaan eikä ehdotetun lain mukaan. Haluamme kuitenkin tuoda esiin ehdotuksen selventää lakia ja sen perusteluita siten, että kolmansille osapuolille ei synny asiasta epäselvyyttä.

Työryhmän mietinnössä ehdotetun julkisuuslain 5 §:n 1 mom 2 kohdan tulkinta ei missään tapauksessa voi olla se, että sähkön tuotanto ja myynti olisi ehdotuksessa tarkoitettua muuta kuin kilpailutilanteessa markkinalla tapahtuvaa toimintaa. Onkin erittäin tärkeää, että ehdotettu julkisuuslaki on selvä sen osalta, että sitä ei sovelleta sähkön tuotantoon tai myyntiin riippumatta siitä, onko sähkö tuotettu Mankala-periaatteella toimivan yhtiön toiminnassa tai muulla tavalla, ja riippumatta siitä, onko toimija mahdollisesti valtion enemmistöomistuksessa. Sähkön tuotantoon ja myyntiin liittyy kilpailuoikeudellisesti arkaluonteista tietoa (kuten esimerkiksi yksityiskohtaista tietoa kulloisestakin sähköntuotannosta, markkinastrategiasta tai sähkön toimituksesta ja hinnoista), jota ei pidä asettaa alttiiksi mahdollisille julkistamisvaatimuksille julkisuuslain perusteella. Kilpailulain noudattaminen edellyttää sitä, että kilpailuoikeudellisesti arkaluonteiset tiedot voidaan pitää ja pidetään salassa kilpailulain edellyttämällä tavalla riippumatta yhtiön omistuspohjasta. Kilpailuneutraliteettia ei pidä vaarantaa uudella julkisuuslailla.

Tulee ottaa huomioon, että mikäli edellä kuvattu kysymys jää soveltamisalakirjauksen jatkovalmistelussa epäselväksi ja tapauskohtaisesti arvioitavaksi, on sillä myös tarpeettomia ja ylimääräisiä negatiivisia vaikutuksia sähkön tuotantoa ja myyntiä harjoittavalle elinkeinotoiminnalle tietopyyntöjen käsittelystä ja ratkaisemisesta aiheutuvana hallinnollisena taakkana.

Näin ollen haluamme tuoda esiin, että edellä mainittu asia on syytä täsmentää julkisuuslakiin ja sen perusteluihin yksiselitteisesti. Mietinnön mukaan sääntelyn piiriin tulisi toiminta, joka vastaa läheisesti viranomaistoimintoja tai jolla on muutoin yleisen edun mukainen tarkoitus. On tärkeää rajata lain soveltamisala vain tällaiseen toimintaan, joka on muuta kuin kilpailutilanteessa markkinalla tapahtuvaa toimintaa. Julkisuuslain soveltamisalan laajentaminen kategorisesti valtion määräysvallassa oleviin yhtiöihin ei toteuttaisi edellä mainittua tavoitetta.

Minkälaisia erilaisia turvallisuuteen liittyviä vaikutuksia arvioitte mietinnössä ehdotetulla julkisuuslain soveltamisalan laajentamisella olevan? Ovatko voimassa olevan julkisuuslain salassapitoperusteet riittävät suojaamaan tietoja, joita on ehdotuksen mukaan soveltamisalan piiriin uutena tai laajemmin tulevien toimijoiden hallussa? Onko organisaatiollanne hallussa tietoja, joiden salassapito olisi välttämätöntä esimerkiksi turvallisuusnäkökohtien vuoksi eikä niiden salassapito ole mahdollista voimassa olevassa laissa tai erityislaeissa säädettyjen salassapitoperusteiden perusteella?

Voimalaitosten energiantuotantomääriä koskevat hyvin yksityiskohtaiset tiedot koskevat poikkeusoloihin varautumista ja joista tiedon antaminen vahingoittaisi tai vaarantaisi poikkeusoloihin varautumista, etenkin mikäli tietoja voidaan yhdistellä muita voimalaitoksia koskeviin vastaaviin tietoihin. Mikäli edellä tässä lausunnossa kuvattu sähköntuotantoon liittyvä soveltamisalakysymys jää jatkovalmistelussa epäselväksi ja tapauskohtaisesti arvioitavaksi, on sillä tarpeettomia ja ylimääräisiä negatiivisia vaikutuksia elinkeinotoiminnalle tietopyyntöjen käsittelystä ja ratkaisemisesta aiheutuvana hallinnollisena taakkana myös julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 8 kohdan nojalla.

Mietinnön mukaan uuden julkisuuslain valmistelussa on nostettu esiin huoltovarmuutta suojaavien salassapitoperusteiden riittävyden arviointi. Mietinnössä todetaan, että soveltamisalaan voi sen laajentamisen myötä tulla sellaisia julkisyhteisön määräysvallassa olevia yhteisöjä, jotka tuottavat yhteiskunnalle tärkeitä palveluja ja hallinnoivat yhteiskunnan kriittistä infrastruktuuria. Mietinnössä kuitenkin todetaan, että mietinnön valmistelleen työryhmän toimeksiannon ulkopuolelle jäi salassapitosäännösten tarkastelu ja niiden mahdollinen uudistaminen jää toteutettavaksi myöhemmin, eikä mietinnössä ehdoteta sisällöllisiä muutoksia voimassa olevan lain salassapitoperusteisiin. Kemijoki Oy korostaa tämän näkökohdan merkitystä jatkovalmistelun kannalta. Esimerkiksi tulevan yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta annetun lain (nk. CER-direktiivin kansallista toimeenpanoa koskeva laki) mukaan kriittiseksi infrastruktuuriksi määriteltäviä voimalaitoksia koskevat yksityiskohtaiset tiedot, joilla on merkitystä huoltovarmuuden kannalta, tulee ehdottomasti voida salata julkisuuslain salassapitosäännösten nojalla. Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi tuotantomäärät.

Muut mietinnön ehdotukset

Olisiko muilla kuin lain soveltamisalaa laajentavilla ehdotuksilla organisaationne näkökulmasta turvallisuusvaikutuksia ja minkälaisia nämä vaikutukset olisivat?

Kemijoki Oy:llä ei ole lausuttavaa tältä osin.

Lakiehdotus ja säännöskohtaiset perustelut

Huomionne luvuittain lakiehdotukseen ja sitä koskeviin säännöskohtaisiin perusteluihin?

1 luku

Ehdotetun 5 §:n mukaista soveltamisalaa tulee tarkentaa säännöstopella tai yksityiskohtaisissa perusteluissa siten, että ehdotetun 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa soveltamisalan ulkopuolelle rajattua toimintaa vastaava toiminta Mankala-yhtiössä rajataan myös soveltamisalan ulkopuolelle (tarkemmat perustelut on esitetty kysymykseen soveltamisalan laajentamista koskevasta ehdotuksesta).

2 luku

-

3 luku

-

4 luku

-

5 luku

-

6 luku

Lakiuudistuksen jatkovalmistelussa on ehdottomasti huomioitava huoltovarmuutta suojaavien salassapitosäännösten riittävyys

7 luku

-

8 luku

-

Muut huomiot

Muut mahdolliset huomionne?

Kemijoki Oy:llä ei ole lausuttavaa tältä osin.

Katara Markus
Kemijoki Oy